

Матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції пам'яті почесного професора ТНТУ імені Івана Пулюя, академіка НАН України М.Г.Чумаченка «Інновації: соціально-економічні та безпекові стратегії розвитку» ТНТУ імені Івана Пулюя, (Тернопіль, 23 березня 2018 року)

УДК 338.1

Зелінська Ю.П., Федишин І.Б.

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Zelinska Yu.P., Fedyshyn I.B.

INNOVATIVE ACTIVITY OF DOMESTIC ENTERPRISES OF UKRAINE

В умовах сучасного розвитку суспільства інновації відіграють дедалі більшу роль, тому одним із перспективних шляхів економічного зростання підприємств є їх інноваційний розвиток. Інноваційна діяльність має важливе значення для діяльності підприємств, вона здатна забезпечити конкурентоспроможність сучасних підприємств на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Інноваційна діяльність є однією з основних складових процесу забезпечення успішного функціонування підприємств. Але на даний час стан інноваційної діяльності в Україні більшість науковців вважає таким, що не відповідає сучасному рівню інноваційних процесів у промислово розвинених країнах. Однією з найважливіших проблем інноваційного розвитку підприємств України є недостатній рівень фінансування інноваційної діяльності зі сторони держави та неефективної політики.

Глобалізація, яка стала однією з визначальних характеристик сучасної світової економіки, ставить перед урядами багатьох країн проблемні питання пошуку нових форм і методів адаптації національного економічного та політико-правового середовища. Швидкі зміни факторів, які визначають конкурентоспроможність окремих фірм та цілих держав на світових ринках, динамічний розвиток глобальних відносин змушують уряди враховувати проблеми забезпечення національної конкурентоспроможності у глобальному масштабі.

Дослідження проблем розвитку інноваційної діяльності присвячено чимало праць науковців, серед яких М.П. Денисенко, М.Т. Пашуто, С.В. Корсунський, Р.С. Квасницька, Ж.А. Говоруха, М. Портер та ін. У працях цих вчених розглянуто різні аспекти інноваційної діяльності в Україні.

У рейтингу використання інновацій Україна посіла 50 місце з глобальним інноваційним індексом 37.6, причому за окремими компонентами індексу - "інноваційні зв'язки", "засвоєння технологій", "креативні товари і послуги", "вплив знань" - український бізнес перебуває на дуже низьких позиціях.

Не дивно, що і в рейтингу глобальної конкурентоспроможності Global Competitiveness Index країна посіла 85 місце із 138.

За роки незалежності кількість дослідників у галузі технічних наук в Україні знизилася у 3,5 разу. Освоєння нових видів техніки скоротилося в 14,3 разу, а частка інноваційно-активних промислових підприємств - у п'ять разів [1].

Інноваційні процеси в економіці не набули вагомих масштабів, кількість підприємств, що впроваджують інновації, зменшується з кожним роком і становить зараз 12–14%, що менше в 3–4 рази, ніж в інноваційно розвинених економіках. Наукоємність промислового виробництва знаходиться на рівні 0,3%, що на порядок менше від світового рівня. При цьому майже третина коштів, що витрачаються на інноваційну діяльність, припадає на закупівлю обладнання, в той час як на придбання прав на нову інтелектуальну власність або на проведення НДДКР витрати на порядок менші. Майже половина з інноваційних підприємств взагалі не фінансують проведення в інтересах свого виробництва наукових досліджень.

Таке становище обумовлено як браком коштів, так і відсутністю в останні роки дійової державної системи стимулювання інноваційної діяльності, зачатки якої були

поступово скасовані щорічними в останні 5 років поправками до відповідних бюджетних та інших законів [2].

В умовах нестабільності соціально-політичних явищ в Україні, що провокують бюджетний дефіцит, розраховувати на бюджетне фінансування інноваційної діяльності вкрай складно і в деяких випадках практично неможливо. До 2000 р. єдиним фондом фінансування інноваційного бізнесу в Україні на регіональному рівні був Державний інноваційний фонд. На жаль, багато проектів, що фінансувалися за рахунок коштів фонду, не були пов'язані з наукомісткими видами продукції або технологіями. Іноді кошти фонду витрачалися на придбання імпортного обладнання, а це було явне порушення.

Скорочується державне фінансування та довгострокове банківське кредитування інноваційних підприємств, перш за все через нестабільність соціально-політичної ситуації в Україні, коливання курсу валют, складної економічної ситуації та великі фінансові ризики, що виходять з даних факторів. Підприємства також не мають достатньо власних коштів для інноваційного розвитку [3].

Серед чинників, що мають негативний вплив на сферу інноваційного розвитку підприємств, можна назвати:

- нерозвиненість законодавчої бази;
- нестача інвестицій в розвиток інноваційної інфраструктури;
- небажання керівників приймати рішення, пов'язані з додатковим ризиком та відповідальністю;
- відсутність єдиної продуманої системи державної підтримки розвитку інноваційних процесів тощо.

Проте сьогодні держава, як правило, намагається стимулювати пропозицію замість того, щоб стимулювати попит на інновації.

В Україні створено умови для розвитку інноваційної діяльності, сформовано основи нормативно-правової бази та механізми здійснення інноваційної політики, а також умов для розвитку відповідної інфраструктури. Проте, незважаючи на високий інноваційний потенціал, інноваційна складова забезпечення економічного розвитку використовується слабо.

Отже, для того щоб наша країна зробила прорив в області інновацій, потрібна належна підтримка державних органів влади, створення сприятливого інвестиційного клімату, нові наукові здобутки та високотехнологічні рішення. Україна має значний потенціал для розвитку інноваційної діяльності за умов проведення ефективної державної політики.

Список використаних джерел:

1. Єрмолаєва В. Особливості та проблеми інноваційного розвитку в Україні В. Єрмолаєва. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Dtr_ep/2010_6/files/EC610_46.pdf.

2. Федішин Б., Федішин І. Стратегічний розвиток економіки на інноваційній основі [Електронний ресурс] / Б. Федішин, І. Федішин // Соціально-економічні проблеми і держава. — Вип. 1 (4). — 2011. — Режим доступу до журн. : <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2011/11fbpno.pdf>

3. Федішин І. Діагностика проблем фінансового забезпечення інноваційної діяльності в Україні / І. Федішин, Я. Пилип'юк // Соціально-економічні проблеми і держава. - 2014. - Вип. 2. - С. 142-153. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Sepid_2014_2_18.

4. Interactive database of the GII 2017 indicators [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.globalinnovationindex.org/analysis-indicator>